

Prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

CHARAKTERISTIKA EVROPSKÉ UNIE

Pro Úvod – 215 --- 2021

Představení EU

- po válce – úsilí o vytvoření jednotného trhu v Evropě a o celkovou ekonomickou integraci Evropy (bez její východní části)
- metody integrace - alternativy:
- 1. **klasická mezinárodní organizace** (RVHP) na základě mezinárodního práva
- 2. **nadstátní organizace** na základě částečného přenosu suverénních pravomocí státu na tuto organizaci
- druhá možnost přijata

Výkon pravomocí

- EU je organizace vytvořená státy, které se dobrovolně rozhodly **společně vykonávat některé svoje pravomoci** (legislativní) podle Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU.
- Společný výkon: prostřednictvím orgánů (institucí) Unie.

Předpoklady nadstátnosti:

- **Členské státy se vzdávají ve prospěch této organizace (Společenství, dnes Unie) části svých svrchovaných práv.**
- *Evropské hospodářské společenství (EHS) a později **Evropská unie** vytvořily nový mezinárodní řád, v jehož prospěch **členské státy převedly svá svrchovaná práva.***

Nadstátnost – Costa v ENEL

- Založením na neomezenou dobu **Společenství**, které má vlastní orgány, právní subjektivitu, způsobilost k právním úkonům, ... a zvláště **skutečné pravomoci vyplývající z omezení svrchovaných pravomocí nebo jejich přenosu ze států na Společenství**,
- tyto státy omezily, byť jen v omezených oblastech, svá suverénní práva, a **vytvořily tak soubor práva použitelného na své státní příslušníky i na sebe samotné.**

Znaky nadstátnosti:

1. orgány, které **nerepresentují** členské státy;
2. přijímání rozhodnutí **většinou hlasů**, přičemž tato rozhodnutí zavazují všechny členské státy (i ty, které hlasovali proti),
3. **přímá závaznost** některých aktů i pro **fyzické a právnické osoby**,
4. nový právní řád (dnes právo EU): nejen Smlouva (původně EHS), ale i **sekundární právo, které tvoří orgány EHS (dnes EU)**

Nadstátnost (supranacionalita)

- nadstátnost – nová metoda pro těsnou integraci (nejen obvyklá spolupráce)
- dosud bezprecedentní v mezinárodních vztazích
- členské státy **delegují pravomoci na instituce mezin. organizace** - Společenství (Unie) - cestou zřizovacích mezinárodních smluv
- dva aspekty nadstátnosti mezin. organizace:
 - musí získat od členských států pravomoci **ve vymezených oblastech**
 - musí mít prostředky k **realizaci nadstátních pravomocí (právní akty = PRÁVO)**

Charakter právního modelu integrace

- 1. Suverénní stát je tvůrcem integračního procesu – jeho účast v této činnosti není omezením, ale výkonem kompetencí (pravomocí) vyplývajících ze suverenity
- 2. Modelem procesu integrace zůstává mezinárodní organizace, i když velmi zvláštní

Delegování (přenášení) výkonu svrchovaných pravomocí na EU

- **prvotní je členský stát**
- pravomoci členských států jsou prvotní
- členský stát rozhoduje o tom, výkon kterých pravomocí bude delegovat (předávat)
- nejednoznačnosti nebo nejasnosti: kdo rozhoduje o rozsahu předaného výkonu pravomocí? (Soudní dvůr EU...!)
- samotné právo EU určuje způsob své aplikace (přímý účinek) i podmínky platnosti (u sekundárního práva)

Omezení svrchovanosti: dvojí pojetí svrchovanosti

- Co je svrchovanost (suverenita): **nezávislost státní moci na jakékoli jiné moci uvnitř nebo vně**
- 1. V tomto smyslu je svrchovanost členského státu omezená – stát je povinen akceptovat rozhodování i právní předpisy práva EU i když nesouhlasí nebo proti své vůli bez ohledu na svou svrchovanost.
- 2. ALE: k tomu došlo **vědomě a dobrovolně** vstupem do EU. Je možné vystoupit. Proto má členský stát plnou svrchovanost.

Argumentace ve prospěch druhého pojetí

- a) Suverenita státu by byla omezená uzavřením jakékoli mezinárodní smlouvy, neboť každá smlouva stanoví pro své strany nejen práva, ale i povinnosti.
- b) Vysoký stupeň integrace nelze uskutečnit konvenčním způsobem jen prostřednictvím běžných mezinárodních smluv.

Členské státy – „vládci Smluv“

- Transfer výkonu pravomocí: jen na základě (prostřednictvím) zřizovacích smluv. EU **nemá** žádné vlastní (původní) pravomoci.
- Jedině členské státy tak určují rozsah přenosu výkonu svých pravomocí na Unii cestou zřizovacích smluv, které jen ony samy schvalují. Proto jsou „vládci Smluv“ (Herren des Verträge).
- Žádná změna Smluv není možná bez souhlasu všech členských států.

Příklad: Ústava Francie

- Čl. 88-1
- „Francouzská republika je členem Evropské unie, kterou tvoří státy, jež se **svobodně rozhodly společně vykonávat určité pravomoci**, za podmínek stanovených ve Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, ...“

Charakter EU – státní moc

- státní moc si zachovávají členské státy
- státní moc nepřechází na EU, přechází pouze výkon některých pravomocí, a to pod kontrolou členských států
- EU nemá žádnou státní moc, není státem. Nemá proto ani vlastní svrchovanost. Omezení svrchovanosti členských států (jejich podřízení EU) neznamená, že se jejich svrchovanost „přelévá“ na Unii.